

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

17.04.2024

nr 11.2-4/24/297

Sihta
J. Sütiste tee 19
Tallinn
13419, Harju maakond

VAIDEOTSUS

Tuginedes perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 51 lõikele 2, tervise- ja tööministri 27.03.2015 määruse nr 18 „Haiglavõrgu pädevuskeskuste kaasajastamine“ (edaspidi *meetme määrus*) §-le 4 ning haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) §-le 73 ja 85 punktile 1, **Riigi Tugiteenuste Keskus** (edaspidi ka *RTK* või *rakendusüksus* või *vaide lahendaja*)

otsustab:

rahuldada SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla vaide ja tunnistada rakendusüksuse 06.02.2024 otsus finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta nr 11.2-4/24/84 kehtetuks.

Käesoleva vaideotsusega mitte nõustumisel võib esitada kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku § 47 lõike 2 kohaselt 30 päeva jooksul vaideotsuse teatavaks tegemisest arvates.

1. Vaide läbivaatamise alus ning vaide esitaja taotlus

1.1. STS § 51, HMS § 73 ning meetme määruse § 4 alusel vaatas RTK läbi **SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla** (edaspidi ka *toetuse saaja* või *vaide esitaja* või *hankija*) 07.03.2024 esitatud **vaide** RTK 06.02.2024 otsusele finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta nr 11.2-4/24/84 (edaspidi *FKO* või *vaidlustatud otsus* või *otsus*) **projektis nr 2014-2020.2.04.17-0072 „SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla Mustamäe meditsiinilinnaku Y korpuse rajamine“** (edaspidi *projekt*).

1.2. Vaide esitaja taotleb vaides FKO kehtetuks tunnistamist.

2. Asjaolud

2.1. Toetuse saaja viis rahvusvahelise avatud hankemenetlusena läbi riigihanke nr 207958 “Y-

corpuse patoloogia osakonna lahangu lauad ja koolnukülmikud“ (edaspidi *hange*; hanketeade avaldatud 29.07.2019, hanke liigiks asjad), mille tulemusel sõlmiti edukaks tunnistatud pakkujaga töövõtuleping maksumusega 328 745 eurot, mida vähendati 03.03.2022 hankelepingu muudatuse tulemusel 272 370 euroni.

2.2. Rakendusüksus tuvastas hanke kontrollimisel, et hankija on seadnud kvalifitseerimise tingimusena netokäibe nõude suuremas summas kui kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus, on tekitanud kehtestatud vastavustingimusega objektiivselt põhjendamatu takistuse riigihangete avamisel konkurentsile ning on jätnud tagasi lükkamata pakkumuse, mis ei vastanud riigihanke alusdokumentides (edaspidi *RHAD*) esitatud tingimustele. Rakendusüksuse hinnangul rikkus hankija sellega RHS § 3 üldpõhimõtteid, § 88 lõiget 7, § 98 lõiget 1, § 100 lõiget 3 ning § 100 lõiget 2.

2.3. Eeltoodud põhjustel luges rakendusüksus **FKO-s** kokkuvõttes mitteabikõlblikuks 25% hankega seotud kuludest, s.o **78 186 eurot**, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 60 171,95 eurot ning toetuse saaja omafinantseering 18 014,05 eurot, ning vähendas mitteabikõlbliku kulu ulatuses projekti eelarvet. Sellega seoses muudeti ka projekti taotluse rahuldamise otsust.

3. Vaide põhjendused

Vaide esitaja leiab, et FKO on vastuolus riigihangete seadusega (edaspidi *RHS*) ja kohtupraktikaga ning otsuse andmisel ei ole arvestatud toetuse saaja selgitustega, mistõttu on otsus oluliste kaalutlusvigadega. Toetuse saaja vaidleb vastu kõikidele otsuses käsitletud rikkumistele järgmistel põhjustel:

3.1. Netokäibele seatud kvalifitseerimistingimuse osas on vaide esitaja seisukohal, et RHS § 100 lg 3 lubab esitada ka suuremat käibenõuet kui kahekordne hanke eeldatav maksumus ning kõnealuses sättes viidatud hankelepingu täitmisega seotud riske tuleb tõlgendada hangete direktiivi 2014/24EL artikkel 58 lg 3 põhjendusest 83 lähtuvalt laiemalt. Hankija näol on tegemist haiglaga, kes vastutab meditsiiniteenuse kui elutähtsa teenuse osutamise eest kogu Põhja-Eesti elanikkonnale, mistõttu on toetuse saajal vaja täita avalikke ootusi ning tagada katkematu ravitöö ja meditsiiniteenuste kättesaadavus, mis on ülekaaluka avaliku huviga teenus. Teenust ei saa osutada, kui puudub vajalik sisseseade. Seega ei ole võimalik patoloogiaploki rajamisel sõlmida lepingut pakkujaga, kelle majanduslik seisund ei ole stabiilne või kindlalt tagatud. Hankija on veendunud, et just tema hoolas ja ettenägelik tegutsemine võimaldas ennetada hilisematest maailmas aset leidnud ja majandust mõjutavatest sündmustest (koroonaepideemia, sõda, energia hinnatõus jms) tingitud võimalikku ebasoodsat mõju lepingu täitmisele ning võimaldas vajalikke seadmeid õigeaegselt tarnida. Lisaks juhib vaide esitaja tähelepanu, et kõik kolm pakkumuse esitanud pakkuja täitsid nõutud netokäibe kriteeriumi. Rakendusüksus aga pole toetuse saaja selgitusi analüüsinud, vaid on leidnud üksnes, et RHAD-s puudub põhjendus kõrgema netokäibe nõudmise vajalikkuse osas, mistõttu on seatud käibenõue ebasproportsionaalne. Vaide esitaja arvates ei saa anda kriteeriumi proportsionaalsusele hinnangut läbi selle, kas kaalutlus on leitav RHAD-st või mitte.

3.2. Hankes seatud vastavustingimuste osas on vaide esitaja seisukohal, et rakendusüksus ei ole tingimuse proportsionaalsuse hindamisel võtnud arvesse, et hankijaks on tipphaigla, kes omab tingimuste kehtestamisel kõrgemat standardit kui keskmine hankija. Riigikohus on asjas nr 3-20-718 tehtud otsuses rõhutanud, et tingimuste kehtestamisel rahvatervise valdkonnas on hankijal eriti suur kaalutlusruum. Vaide esitaja on veendunud, et iga hankija peab kehtestama tingimused vastavalt oma valdkonna spetsiifikale. Antud juhul on tegemist patoloogia eriala lahanguks vajaliku sisseseadega, mille tootmine on tellimuste põhine ning seetõttu on tootja poolt lahangualade sisustamise projektide teostamise võimekus oluline näitaja. Hankija patoloogia osakonna lahanguala sisustamise mahuga projektid (36 külmikukohta) on harvad ning seetõttu oleks vastavustingimuse sidumine sellises mahus projektidega olnud tõenäoliselt konkurentsi kahjustav. Seetõttu on seatud vastavustingimuseks tootja poolt rohkemate väiksemate projektide teostamine (vähemalt 10). Lisaks selgitab vaide esitaja, et külmikud toodetakse valdavalt 3-

kohaliste plokkidena ning vastavustingimuses ei ole nõutud, et referentsiks toodavates projektides oleks külmikud sama suured, kui hankija projektis ette nähtud. Seega oli vastavustingimusi võimalik täita ka väikehaiglale lahanguala sisustusega ning summaarselt on vastavustingimus toetuse saaja projekti suhtes proportsionaalne. Ühtlasi ei nõustu vaide esitaja rakendusüksusega, et vastavustingimus ei ole seotud hanke esemega. Kuna tingimus kehtestati asjadele, mida soovitakse hankega osta, siis on tingimus seotud hanke esemega. Tingimuse kohaselt on nõutud, et pakutavad seadmed on reaalses kasutuses ja töötavad soovitud kombinatsioonis ka tegelikult. Sellise tingimuse kehtestamine on võimalik ainult vastavustingimusega, sest hanke objekti reaalsel elluviimist ei ole võimalik tuvastada pakkuja varasema kogemusega või hindamiskriteeriumina. Kui hankija ei saa veenduda, et patoloogiaseadmeid on varasemalt reaalselt kasutusse võetud, siis puudub ka täielik veendumus nende sobivuses ravitööks.

3.3. Vaide esitaja on seisukohal, et eduka pakkuja pakkumus tunnistati vastavaks õiguspäraselt. Vaide esitaja heidab siinkohal ette, et FKO ei ole selles osas jälgitav ega arusaadav. Kui otsuse punktides 1.3.1 ja 1.3.2 on rakendusüksus välja toonud, et pakkuja esitas kinnituse nõutava spetsialisti olemasolu kohta, siis punktis 1.3.3 väidetakse läbivalt, et nõutud dokument on esitamata. Vaide esitaja juhib tähelepanu, et vaidlusaluse tingimuse sõnastus võimaldas erinevaid tõlgendusviise sellest, mida täpselt ja kuidas peab pakkuja oma pakkumuses tõendama. Seda on möönnud ka rakendusüksus FKO punktis 1.3.1. Pakkuja esitas kinnituse, millega on tõendanud, et vastavad spetsialistid on olemas (käsitletud FKO punktis 1.3.2), koolitused on läbitud ja isik hooldab ja remondib pakutavaid seadmeid nõutud perioodi jooksul. Asjaolud on pakkuja poolt kinnitatud ning hankijal puudus põhjus nendes esitatud andmetes kahelda. Vaide esitaja rõhutab, et riigihangete läbiviimise üldpõhimõtete kohaselt tuleb mitmetimõistetavused alati tõlgendada pakkujate kasuks, see tähendab konkurentsi laiendavalt. Seda on kinnitanud valitsev kohtupraktika, nt halduskohtu lahend asjas 3-21-874 või ringkonnakohtu lahend asjas 3-23-2608. Lisaks täpsustab vaide esitaja, et FKO-s ei ole küll ette heidetud, et pakkuja kinnitus ei ole piisav või pakkumuses toodud info täpsustamine ei olnud enam võimalik, kuid ka sellist olukorda antud juhul hankija hinnangul ei esinenud. Isegi kui hankija oleks tuvastanud puuduse pakkumusedokumentides, ei oleks see kaasa toonud automaatset pakkumuse mittevastavust, vaid hankijal oleks olnud põhjendamiskohustus. Antud juhul on eduka pakkuja pakkumus vastanud kõikidele hankes kehtestatud tingimustele, pakkumuse esitamise hetkel olid pakkujal kõik faktilised asjaolud täidetud ning see on tuvastatav ja selles on võimalik veenduda.

4. RTK seisukohad

4.1. Vastavalt STS § 51 lõikele 1 ning kooskõlas HMS §-ga 83 kontrollitakse valet läbi vaadates haldusakti andmise õiguspärasust ja otstarbekust. HMS § 54 kohaselt on haldusakt õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutlusvigadeta ning vastab vorminõuetele.

4.2. FKO-s on hankijale ette heidetud kokku kolme erinevat rikkumist ühes ja samas hankes. Vaidest nähtuvalt ei nõustu vaide esitaja ühegi talle esitatud etteheitega ning leiab, et talle etteheidetavaid RHS rikkumisi ei esine. Vaide lahendaja käsitleb kõiki rikkumisi eraldiseisvalt järgnevalt.

4.3. Hankes on seatud pakkuja majandusliku ja finantsseisundi kvalifitseerimise tingimus, mille kohaselt *„Pakkuja viimase kolme riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta (2016, 2017, 2018) käive peab olema vähemalt 750 000 EUR igal aastal. Edukas pakkuja esitab hankija nõudmisel viie tööpäeva jooksul kolme viimase lõppenud majandusaasta aruande väljavõtte, millest selgub pakkuja majandusaasta käive (juriidilisest isikust Eestis registreeritud pakkuja puhul ei kohaldu, kui andmed või dokumendid on hankijale andmekogust avalikult kättesaadavad).“*.

4.3.1. RHS § 100 lg 1 punkti 4 kohaselt on hankijal õigus kvalifitseerimistingimusega nõuda andmeid pakkuja kogu majandustegevuse netokäibe kohta või netokäibe kohta hankelepingle seotud valdkonnas või selle esemele vastavas osas kuni viimase kolme riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta jooksul. RHS § 100 lg 3 kohaselt võib hankija nõuda pakkujal

netokäibe olemasolu summas, mis ei või olla suurem kui kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus ning kui hankelepingu täitmisega seotud riskide tõttu on vajalik aastakäibe nõude määramine suuremas summas, peab hankija seda riigihanke alusdokumentides põhjendama.

4.3.2. Vaidlust ei ole selles, et hanke eeldatav maksumus oli 300 000 eurot ning kvalifitseerimistingimuses nõuti pakkuvalt hanke eeldatava maksumusega võrreldes 2,5 korda suuremat käivet. Vaidlust ei ole ka selles, et RHAD-s puudus RHS § 100 lõike 3 kohane põhjendus enam kui kahekordse hankelepingu eeldatava maksumuse suuruse käibenõude seadmise kohta. Vaidlus käib selle üle, kas antud juhul oli hankijal üldse õigustatud nõuda, et pakkuja iga-aastane käive oleks vähemalt summas 750 000 eurot, ning kas suurema netokäibe nõude esitamise põhjenduste puudumine RHAD-s on iseenesest aluseks finantskorrektsiooni tegemiseks. Vaidlustatud otsusest nähtuvalt, kui nõutud on kahekordsest hanke eeldatavast maksumusest suurema netokäibe olemasolu ning RHAD-s ei ole sellise netokäibe nõuet põhjendatud, siis on igal juhul tegemist ebaproportsionaalse kvalifitseerimistingimusega.

4.3.3. Vaide lahendaja rakendusüksuse seisukohaga FKO-s ei nõustu. Kuigi nii RHS § 100 lg 3 teine lause kui ka riigihangete direktiivi 2014/24/EL artikkel 58 lg 3 näeb ette kohustuse esitada enam kui kahekordsele hanke eeldatavale maksumusele vastava käibenõude seadmise korral RHAD-s taolise nõude vajalikkust näitavad põhjendused, tuleneb viidatud sätetest selgelt ka see, et enam kui kahekordse käibenõude seadmise keeld ei ole absoluutne ning teatavate asjaolude esinemisel võib see olla siiski põhjendatud. RHS § 100 lg 3 toob selliste asjaoludena välja hankelepingu täitmisega seotud riskid ning riigihangete direktiivi 2014/24/EL artikkel 58 lg 3 ehitustööde, teenuste või asjade olemusest tulenevad eririskid. Direktiivi põhjenduste punkti 83 kohaselt peaks põhjendatud asjaoludel olema võimalik kohaldada miinimumkäibe nõudmisel rangemaid nõudeid ning sellised asjaolud võivad olla seotud lepingu täitmisega seotud kõrge riskitasemega või lepingu õigeaegse ja korrektse täitmise otsustava tähtsusega, kui lepingu täitmine on näiteks muude lepingute täitmise eelduseks. Hankija on nii vaidlustatud otsusest nähtuvalt juba järelevalvemenetluses kui ka vaites esitanud detailsed selgitused, miks ta pidas vajalikuks kõrgema käibenõude seadmist. Eelkõige on need põhjused seotud hankija tegevusvaldkonna eripärast (olulisele osale Eestist meditsiiniteenuste, st elutähtsate teenuste osutamine) tulenevate riskide maandamise vajadusega hankelepinguga täitmisel. Kuivõrd hankelepingu täitmine on lahutamatu seotud hankija tegevusvaldkonda kuuluvate meditsiiniteenuste osutamise võimekusega, siis on vaide lahendaja hinnangul hankija esitatud põhjendused usutavad ja asjakohased ning rangema netokäibe nõude seadmist ei saa ilmselgelt põhjendamatuks pidada. Lisaks tuleb siinkohal arvestada, et hanke eeldatavat maksumust arvestades ei olnud netokäibe seadnud nõue kordades suurem RHS-s vaikimisi aktsepteeritavast piirmäärast (kahekordne hanke eeldatav maksumus) ning saadud eduka pakkumuse maksumust arvestades oli seadnud käibenõue üksnes ca 2,28 korda suurem. Varasemalt on ka kohtupraktikas (vt nt halduskohtu otsus 3-09-2756) mööndud, et nõutav netokäive võiks ületada hankelepingu eeldatavat maksumust maksimaalselt 2-3 kordselt.

4.3.4. Ühtlasi ei saa praeguses juhtumis finantskorrektsiooni aluseks olla ka tõik, et RHS § 100 lõikes 3 ettenähtust suurema netokäibe esitamise nõude vajadus oli RHAD-s põhjendamata. Kõnealune põhjendamiskohustus on seadud eesmärgiga tagada huvitatud isikutele ulatuslik võimalus vaidlustada netokäibe nõude seadmine kui ebaproportsionaalne tingimus. Põhjenduste puudumine ei võta huvitatud isikutelt seda võimalust ära. Vaide lahendaja siiski mõnab, et vaidlustamine võib põhjenduste puudumisel olla mõnevõrra ebamugavam, kuid seda ebamugavust ei saa pidada selliseks, mis oleks eelduslikult kohutanud huvitatud isikuid hankes osalemast ja pakkumusi esitamast. Hankelepingu eseme spetsiifikast ja RHAD-s esitatud muudest nõuetest tulenevalt võis eeldada, et hankes osalesid üksnes valdkonna eripäradega hästi kursis olevad kogemustega ettevõtjad, kes olid teadlikud turul valitsevast olukorrast ja hinnatasemest, mistõttu saab asuda seisukohale, et huvitatud ettevõtjatel oli vaidlustamise vajaduse üle otsustamiseks piisavalt infot ka hankija põhjendusteta. Antud juhul ühtegi vaidlustust netokäibe nõude osas ei esitatud, samuti ei esitatud hankijale nõude kohta küsimusi. Lisaks on siinkohal oluline ka asjaolu, et hanke eeldatav maksumus oli hankest huvitatud isikutele ja pakkujatele hanke üldandmetes avalikustamata, mistõttu ettevõtjad ei saanud hinnata seadnud netokäibe nõude põhjendatust pelgalt RHS § 100 lõikes 3 seadud

üldreegli alusel, vaid pidid lähtuma oma valdkondlikest teadmistest.

4.3.5. Vaide lahendaja hinnangul oli hankijal põhjendatud nõuda suuremat netokäivet ning asjaolu, et sellekohased põhjendused olid RHAD-s märkimata, ei muuda seatud tingimust ebaproportsionaalseks. Sellest johtuvalt ei ole hankija rikkunud ka RHS § 98 lg 1 teist lauset, mille kohaselt peavad kvalifitseerimise tingimused vastama hankelepingu esemeks olevate asjade olemusele, kogusele ja otstarbele ning olema nendega proportsionaalsed. Kvalifitseerimistingimuse osas finantskorrektsiooni tegemine ei ole antud juhul õiguspärane.

4.4. Hankes on seatud vastavustingimus „*Pakkuja poolt pakutavate seadmete tootja peab olema teostanud viimase 3 aasta jooksul (2016-2018) kokku vähemalt 10 lahanguala seadmete projekti, milles igatühes sisaldus vähemalt üks koolnukülmik, koolnu transporter, lahangualaud ja õhu sissepuhke element. Pakkuja esitab nimekirja tootja poolt viimase 3 aasta jooksul teostatud lahanguala seadmete projektidest koos teise poole kontakt andmetega, et hankija saaks kontrollida nõudele vastavust.*“. Sama tingimus on seatud ka tehnilise kirjelduse punktis 1.2.

4.4.1. RHS § 87 lg 1 punkti 1 kohaselt hõlmab tehniline kirjeldus asjade hankelepingu esemeks olevate asjade omaduste ja neile esitatavate nõuete loetelu. RHS § 87 lg 2 esitab mitteamendava nimekirja kriteeriumitest, mida asjadele esitatavate nõuete loetelu võib hõlmata. RHS § 88 lg 7 kohaselt peab tehniline kirjeldus tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentsile.

4.4.2. FKO-s asub rakendusüksus seisukohale, et nõudes seatud projektide mahud on suuremad, kui hankes oluks vajalik, ning tootjale seatud tingimust ei saa pidada vastavustingimuseks, kuivõrd see ei iseloomusta pakkumuse eset ega aita kuidagi kaasa hangitavate toodete omaduste (sh kvaliteedi) väljaselgitamisele. Kokkuvõttes on rakendusüksus FKO-s seisukohal, et tingimuse seadmisel puudub objektiivne põhjendatus, tingimus ei ole proportsionaalne ning tekitab põhjendamatuid takistusi pakkumuse esitamiseks.

4.4.3. Vaide lahendaja rakendusüksuse seisukohaga ei nõustu. Vaidlustatud otsuses kajastatud toetuse saaja seisukohtadest nähtuvalt seati tingimus eesmärgiga tagada, et pakutavate seadmete tootjal on reaalne ja piisav tootmiskogemus taoliste seadmete tootmisel. Vaidles on hankija selgitanud täpsemalt, et nõudega sooviti veenduda, et seadmed oleksid ravitööks sobivad ning et oleks tagatud pakutavate seadmete töökindlus ja kasutus soovitud kombinatsioonis. Seega on hankija selgitanud nõude seost hanke esemega. Vaide lahendaja arvates on hankija põhjendused piisavad arvestades muu hulgas ka hanke korraldamise asjaolusid, eelkõige seda, et hankijaks on olulise tähtsusega haigla ning hanke esemeks on meditsiiniteenuste osutamiseks vajalikud seadmed, mille kasutuskindlus on hangitud seadmete otstarvet ja kasutusvaldkonda arvestades oluline. Sellest tulenevalt ei ole õige väita, et vaidlusaluses vastavustingimuses on mindud kaugemale, kui hankijal hanke eesmärgi saavutamiseks vajalik oli. Nagu vaide esitaja vaides õigesti märgib, on Riigikohus leidnud, et rahvatervise valdkonnas on hankijal eriti suur kaalutlusruum tingimuste kehtestamisel ning kui esinevad tingimuse seadmiseks objektiivsed põhjendused ja tingimus ei ole iseenesest diskrimineeriv, siis tuleb vastavustingimust pidada RHS § 88 lg 7 tähenduses õiguspäraseks. Antud juhul oli tingimus seatud pakutavate seadmete tootjale ja sedakaudu pakutavatele seadmetele endale. Huvitatud isikutel oli võimalik leida sobiva tootja seadmed ning seeläbi ka oma pakkumusi esitada. Seega ei olnud tingimus pakkujaid diskrimineeriv ega ka hanke eesmärki arvestades ebaproportsionaalne.

4.4.4. Mis puutub sellesse, et tootjalt nõuti vähemalt 10 lahanguala seadmete projekti kogemust, siis vaide lahendaja hinnangul on selline nõue põhjendatud arvestades hankega tellitavate seadmete mahtu. Puudub vaidlus, et tehnilise kirjelduse p 1.1.1. kohaselt hangiti 36 koolnu hoiustamiseks vajalikud külmikud, transporterid ja lahangualaud koos õhu sissepuhke elementidega. Samuti puudub vaidlus selle üle, et vastavustingimuses ei olnud täpsustatud külmikute mõõte või kohtade arvu. Vaide esitaja on selgitanud, et tavaliselt toodetakse koolnukülmikuid 3-kohaliste plokkidega. Ühtlasi ei olnud RHAD-s defineeritud mõistet „projekt“. Vaide esitaja on selgitanud, et patoloogia eriala lahanguteks vajaliku sisseseade tootmine on tellimuspõhine. Seega võis projekti all mõista nii üksikut tellimust või ka suurema

mahuga lepingu (nagu ka praeguse hanke puhul) täitmist. Eelnevat kogumina arvestades oli vastavustingimus ka täidetud sellisel juhul, kui pakutavate seadmete tootja oli varasemalt täitnud 10 eraldiseisvat tellimust ühele 3-kohalisele külmikule koos lisaseadmetega. Selliselt olnuks tootjal kokkuvõttes kogemus külmikute tootmiseks kokku 30 koolnu hoiustamiseks, mis aga on isegi vähem kui hanke maht.

4.5. Hankes on seatud järgmine vastavustingimus *„Pakkuja meeskonnas peab seadmete üleandmisest kuni lepingu p-s 4.2.2 nimetatud perioodi lõppemiseni olema vähemalt üks meditsiinitehnika spetsialist, kellel on vähemalt kolme aastane kogemus seadmete hooldamisel ja remontimisel ning kes on saanud tootjapoolse väljaõppe konkreetset pakutavate seadmete hooldamiseks ja remontimiseks. Pakkuja esitab andmed spetsialisti kohta ning pakutavate seadmete tootja kinnituse koolituse läbiviimise kohta.“*. Edukas pakkuja AS SEMETRON esitas tingimuse täitmiseks pakkumuse koosseisus järgmise kinnituse *„Kinnitame käesolevaga, et AS Semetron meeskonnas on seadmete üleandmisest kuni lepingu p-s 4.2.2 nimetatud perioodi lõppemiseni vähemalt üks meditsiinitehnika spetsialist, kellel on vähemalt kolme aastane kogemus seadmete hooldamisel ja remontimisel ning kes on saanud tootjapoolse väljaõppe konkreetset pakutavate seadmete hooldamiseks ja remontimiseks.“*.

4.5.1. RHS § 114 lg 1 kohaselt kontrollib hankija kvalifitseeritud pakkujate esitatud või RHS § 52 lõikes 3 sätestatud juhul enne pakkujate kvalifitseerimist ja §-s 113 sätestatud korras avatud pakkumuste vastavust RHAD-s esitatud tingimustele ning teeb põhjendatud kirjaliku otsuse pakkumuste vastavaks tunnistamise või tagasilükkamise kohta. Pakkuja, kelle pakkumus on tagasi lükatud, ei osale edasises hankemenetluses. RHS § 114 lg 2 kohaselt lükkab hankija pakkumuse tagasi, kui see ei vasta RHAD-s esitatud tingimustele, kui pakkuja ei esita tähtjaks hankija nõutud selgitusi või pakkuja selgituste põhjal ei ole võimalik üheselt hinnata pakkumuse vastavust RHAD-s esitatud tingimustele. Hankija võib tunnistada pakkumuse vastavaks, kui selles ei esine sisulisi kõrvalekaldeid RHAD-s nimetatud tingimustest.

4.5.2. FKO-s on rakendusüksus asunud seisukohale, et eduka pakkuja pakkumuses on jäetud esitamata andmed vastavustingimuses nõutud spetsialisti kohta ning sellise pakkuja pakkumuse vastavaks tunnistamisel on hankija aktsepteerinud sisulist (olulist) kõrvalekallet. Lisaks leidis rakendusüksus, et hankija teadmine pakkuja spetsialistidest kogemuse ja oskuste kohta ei saa olla võrdsest kohtlemisest lähtudes aktsepteeritav, kuna teiste pakkujate osas ei rakendanud hankija sellist lähenemist. Lisaks rikub see rakendusüksuse arvates riigihanke läbipaistvuse kohustust, sest kohustusliku reegli kohaldamata jätmisega rakendatakse tegelikkuses varem avaldatust erinevaid tingimusi. Kokkuvõttes jõudis rakendusüksus vaidlustatud otsuses järeldusele, et vastavaks tunnistati seetõttu mittevastav pakkumus.

4.5.3. Vaide lahendaja rakendusüksuse järeldusega ei nõustu. Kuigi hankijal on kohustus pidada kinni enda seatud tingimustest ja pakkujal kohustus kõik hankija nõutud dokumendid esitada, on kohtupraktikas kinnitust leidnud lähenemine, et teatud juhtudel on võimalik aktsepteerida ka hankijal juba varasemast olemasolevaid tõendeid või pakkuja hiljem juurde esitatud tõendeid (vt analoogselt nt Riigikohtu lahend asjas nr 3-3-1-44-13 ja Tallinna Ringkonnakohtu lahend asjas nr 3-16386). See on näiteks nii olukorras, kus ei rikuta pakkujate võrdse kohtlemise põhimõtet ja hanke läbipaistvuse printsiipi ning tõendite hilisema aktsepteerimisega ei võimaldata pakkumuse sisulist muutmist, st uue pakkumuse esitamist peale pakkumuste esitamise tähtaega. Hankijal on kaalutlusõigus võimaldada pakkumuses esinevate vigade parandamist, kuid seda teostades peab hankija tagama, et hilisemate tõendite aktsepteerimisel ei tekiks olukorda, kus võiks arvata, et teisi pakkujaid oli koheldud kuidagi ebasoodsamalt või ebavõrdsemalt kui edukat pakkujat (vt analoogselt Euroopa Kohtu lahend asjas C-324/14).

4.5.4. Nõudes pakkujalt andmete esitamist spetsialisti kohta täpsustamata seejuures, milliseid konkreetseid andmeid on nõutud, oli pakkujal ulatuslik tõlgendusruum, milliselt nõutud tingimust täita, ning kohaldada tuleb pakkujale soodsaimat tõlgendust. Nagu vaide esitaja ka oma vaides õigesti märgib, siis on seda põhimõtet korduvalt mööndud ka kohtupraktikas. Antud juhul oli hankija nõudnud, et pakkuja esitaks tingimuse täitmist näitavad andmed spetsialisti

kohta ja pakkuja esitas tingimuse täitmiseks kinnituse, et tal on vastav spetsialist olemas. Esitatud kinnitusest nähtuvalt on pakkuja kinnituses üles loetlenud kõik detailsemad tingimused, millele pakkuja spetsialist vastab. Kuigi kinnitusest ei nähtu, kes oli see pakkuja spetsialist, kelle kohta kinnitus esitati, ei olnud spetsialisti nime esitamist ka hankija tingimuses nõutud. Esitatud kinnitust saab võrdsustada andmetega pakkuja spetsialisti kohta. Seega ei ole õige rakendusüksuse etteheide FKO-s, et andmed spetsialisti kohta olid esitamata. Vaide lahendaja nõustub vaide esitajaga ka selles, et FKO ei ole hankijale tehtud etteheidete osas järjepidev, sest ühelt poolt on vaidlustatud otsuses antud rikkumise asjaoludes justkui nõustunud, et nõutud andmete koosseisu ei ole täpsustatud ja kinnitus oli esitatud, teiselt poolt on võetud siiski seisukoht, et nõutud andmed on esitamata.

4.5.5. Kuigi FKO p-st 1.3.3 nähtuvalt ei ole rakendusüksus võtnud sõnaselget seisukohta pakutavate seadmete tootja kinnituse esitamise kohta, võib vaidlustatud otsuse sõnastusest järeldada, et rakendusüksus on lugenud selle kinnituse spetsialisti andmete nõude hulka ning kogu FKO p-s 1.3.3 esitatud mõttekäik kohaldub ühtviisi ka tootja kinnituse puudumisele. Seega saab järeldada, et rakendusüksus heitis FKO-s hankijale ette muu hulgas ka seda, et tootja kinnitus spetsialisti koolituse läbimise kohta oli esitamata. Asja materjalidest nähtuvalt (FKO p 1.3.2 toetuse saaja selgitused) möönab hankija ka ise, et tingimuses nõutud tootja kinnitus oli eduka pakkumuse koosseisus esitamata. Vaatamata sellele leidis hankija, et pakkujal on hankijale teadaolevalt tingimus täidetud ning pakkumuse saab vastavaks tunnistada. Vaide lahendaja hinnangul käitus hankija asjaolusid arvestades pakkumuse vastavaks lugemisel siiski õiguspäraselt.

4.5.6. Hankija on nii järelevalvemenetluses (FKO p 1.3.2 selgitustes) kui ka vaide lahendamise ajal (12.04.2024 e-kirjas RTK-le) korduvalt selgitanud, et tal oli valdkonna spetsiifikast tulenevalt kindel teadmine, et pakkuja omab nõutud spetsialisti. 12.04.2024 kirjas selgitas hankija täiendavalt, et enne hanke alustamist viidi läbi turu-analüüs, millest nähtuvalt peeti potentsiaalseteks pakkujateks kokku nelja pakkujat, sh AS SEMETRON, ning kõigi nende puhul oli hankija turu-analüüsist lähtuvalt veendunud, et neil on võimekus vaidlusalust vastavustingimust täita. Ühtlasi selgitas vaide esitaja, et oma tegevusspetsiifika tõttu vajab pidevalt hooldust ja remonti ca 15 800 meditsiiniseadet ning neid töid tellitakse tootjatehase väljaõppega spetsialistidelt, keda vahendavad Eestis meditsiiniseadmete müügiga tegelevad ettevõtted. Keskmiselt teostatakse hankija juures ca 1400 hooldust ja ca 1500 remonditööd aastas ning kõnealused spetsialistid viibivad hankija juures ka kohapeal. Hankija rõhutas ka, et tal on seetõttu kogemus ja teadmised kõigi pikemaajase turul tegutsenud meditsiiniseadmete müügiga tegelevate ettevõtete osas. Vaide lahendaja nõustub hankijaga siinkohal, et oma tegevuse eripära ja varasema kogemuse tõttu võis hankija omada suuremat teadmist huvitatud isikute spetsialistide kohta.

4.5.7. Järelevalvemenetluse kestel esitas hankija rakendusüksusele tõendi eduka pakkuja AS SEMETRON spetsialisti vastava koolituse läbiviimise kohta. Esitatud tõend on väljastatud juba 2003. aastal, seega enne hanke alustamist. Kuivõrd kõnealune tõend oli edukal pakkujal olemas juba enne pakkumuse esitamist ning hankija oli tõendi olemasolust teadlik, siis ei saanud selle tõendiga arvestamine peale pakkumuste esitamise tähtpäeva kohelda pakkujaid ebavõrdselt. Vaide lahendaja hinnangul ei ole hankija asjaolusid arvestades rikkunud ka läbipaistvuse nõuet, kuivõrd hankija sisustas vaidlusalust tingimust ka peale pakkumuste esitamise tähtpäeva samamoodi. Lisaks ei ole kuskil RHAD-s märgat, et dokumendi mitteesitamisel on pakkumus automaatselt mittevastav, millisel juhul puuduks hankijal kaalutusõigus tingimuse täitmise üle (vt analoogselt Euroopa Kohtu praktika asjades C-496/99, C-336/12 ja C-171/15). Seega oli AS SEMETRON pakkumuse vastavaks lugemine õiguspärane.

4.5.8. Eelnevale vaatamata peab vaide lahendaja siiski vajalikuks juhtida hankija tähelepanu sellele, et hankija peab hankemenetluste läbiviimisel olema eriti hoolas ja valvas veendumaks, et kõik nõutud dokumendid oleksid pakkujatel pakkumuse koosseisus siiski olemas või kui on vajalik pakkujalt küsida lisaselgitusi või võimaldada parandada pakkumuses esinevaid mittedisulisi vigu, siis seda tehtaks juba hankemenetluse kestel.

4.6. Eeltoodud põhjendusi arvestades peab vaide lahendaja esitatud vaiet põhjendatuks ning rahuldab vaide. Vaidlustatud finantskorrektsiooni otsus tuleb kehtetuks tunnistada ning mitteabikõlblikuks loetud toetus summas 60 171,95 eurot toetuse saajale välja maksta.

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmo Merila
peadirektori asetäitja

Koostaja: Katri Oja
5667 1349
katri.oja@rtk.ee